

Etikkutvalget for Statens pensjonsfond utland
ved utvalgsleder Ola Mestad

Oslo 31.10.2019

Innspill fra UNICEF Norge til Etikkutvalget for Statens pensjonsfond utland

UNICEF Norge vil takke for muligheten til å komme med innspill til etikkutvalgets arbeid med utredningen av de etiske retningslinjene for Statens pensjonsfond utland (SPU).

UNICEF er FNs barnefond, og verdens største hjelpeorganisasjon for barn. UNICEF jobber med å sikre ivaretagelsen av barns grunnleggende rettigheter både globalt og i Norge.

Våre innspill til etikkutvalget omhandler oppdatert og styrket vurdering av barns rettigheter i SPUs portefølje. UNICEF Norge mener at dagens retningslinjer må integrere en helhetlig vurdering av barns rettigheter som inkluderer alle områder der selskaper påvirker barns oppvekst og levekår. Vi ber om at de etiske retningslinjene for forvaltningen særlig styrkes innenfor tre områder: 1) selskapers miljø- og klimapåvirkning på barn; 2) selskapers påvirkning på barn gjennom digitale kommunikasjonsplattformer; 3) selskaper som utøver markedsføring av usunn mat og drikke overfor barn og unge.

Bakgrunn for innspill:

Barn under 18 år utgjør nesten en tredjedel av verdens befolkning, og i mange land utgjør denne gruppen opp mot halvparten av befolkningen. Barn er derfor svært viktige interessenter for næringslivet, og påvirkes som forbrukere, barn av arbeidstakere, som arbeidere og fremtidige arbeidere og ledere i samfunnet vårt.

Likevel er barn ofte en glemt interessent, og barns rettigheter blir fort oversett når selskaper og investorer vurderer sin påvirkning på miljø og samfunn. UNICEF Norges utgangspunkt for SPUs etiske retningslinjer er at Barnekonvensjonen artikkel 3 om hensynet til barnets beste bør ligge som et grunnleggende prinsipp for alle handlinger i forvaltningen som berører barn. UNICEF Norge er derfor glade for at forvaltningen av SPU har vist at barns rettigheter blir tatt på alvor, blant annet gjennom eget forventningsdokument for barns rettigheter og aktiv eierskapsutøvelse i oppfølgingen av disse forventningene.

Siden 2017 har også UNICEF og Norges Bank Investment Management (NBIM) jobbet sammen for å fremme barne- og familievennlig forretningspraksis i verdikjedene til selskaper som inngår i fondets portefølje. Dette arbeidet har løftet bevisstheten om betydningen av å adressere barns rettigheter på en mer helhetlig måte som går lenger enn bare å fokusere på barnearbeid i en arbeidsplasskontekst. For eksempel, det å sørge for verdige arbeidsforhold for foreldrene, sikre rettigheter knyttet til svangerskap og fødsel, og tilgang til barnepass og muligheter for amming på arbeidsplassen er alle forhold som påvirker barnet positivt. Dette arbeidet må videreføres og utvikles. Vi må sammen jobbe for påvirke selskaper i å utforme fremtidens arbeidsplasser på en slik måte at foreldre kan gi barna sine en best mulig start i livet.

En har kommet godt på vei i å vurdere påvirkning på barns rettigheter i et arbeidsplass-perspektiv med de eksisterende retningslinjene. Men selskapers påvirkning på barn er ikke begrenset til arbeidsplassen alene. UNICEF Norge mener at mer kan gjøres for å styrke de etiske vurderingene av barns rettigheter i et markeds-, miljø og samfunnspektiv. Det må derfor integreres en mer helhetlig

vrdering av barns rettigheter i de etiske retningslinjene for forvaltningen av SPU. Dette leder oss til UNICEF Norges anbefalinger til etikkutvalget:

1. Vurdere barns rettigheter i sammenheng med risiko for klimaendringer og miljøskade

Klimaendringene står i fare for å reversere store fremskritt innen fattigdomsbekjempelse, reduksjon av barnedødelighet, barns tilgang til helsetjenester og utdanning som har blitt oppnådd de siste tiårene. Barn er minst ansvarlige for klimaendringene, men er likevel de mest utsatte. Barn bør derfor settes i sentrum av risikovurderinger knyttet til selskapers påvirkning på miljø og klima¹.

UNICEF Norge anbefaler at et barneperspektiv integreres i kriteriet for atferdsbasert observasjon og utelukkelse av selskaper i forbindelse med alvorlig miljøskade og klimagassutslipp (klimakriteriet).

Videre bør sammenhengen mellom barns rettigheter og klimaendringer spesifikt nevnes i forventningsdokumentene for både barns rettigheter og klimaendringer. Vi oppfordrer NBIM til å bruke eierskapsutøvelsen aktivt for å følge opp selskaper og vurdere hvorvidt barns rettigheter blir inkludert og ivaretatt i selskapenes miljø- og klimastrategier.

Klimarisikovurderinger må ses i særlig sammenheng med Barnekonvensjonen artikkel 6 om barnets rett til liv og utvikling og artikkel 24 om barnets rett til å nyte godt av den høyest oppnåelige helsestandard. Videre bør klimarisikovurderingen være bevisst barns rett til helse, utdanning og levestandard som er avgjørende for barns oppvekstvilkår. For å sikre at barns stemme blir hørt og inkludert i selskapers klimastrategier bør Barnekonvensjonen artikkel 2 om barnets rett til vern mot diskriminering, samt artikkel 12 om barnets rett til å gi uttrykk for sin mening legges til grunn.

Vi ber også at [Prinsipper om barns rettigheter og næringsliv](#) utviklet av UNICEF, Redd Barna og UN Global Compact legges til grunn for vurdering av selskapers klimastrategi og miljøpåvirkning på barn. Virksomheter bør særlig vurderes opp mot prinsipp 7 om å respektere barns rettigheter i forbindelse med miljøpåvirkning, og bruk av land og naturressurser, og prinsipp 9 om å beskytte barn og deres rettigheter som rammes i nødssituasjoner, inkludert naturkatastrofer som følge av klimaendringer.

2. Styrke overvåking av selskapers påvirkning på barns digitale liv

UNICEF Norge ber Etikkrådet tilpasse sin overvåking knyttet til barns rettigheter under kriteriet for atferdsbasert observasjon og utelukkelse av selskaper til også vurdere selskapers påvirkning på barn og ungdom gjennom digitale kommunikasjonskanaler.

UNICEF regner at 1 av 3 internettbrukere globalt er et barn. Ungdom i alderen 15-24 år er den aldersgruppen som er mest online, der 71% har tilgang til internett globalt². Flere og flere barn over hele verden er avhengige av digitale verktøy, plattformer og tjenester for å lære, engasjere, delta, leke, innovere, jobbe eller sosialisere. Mens det finnes utallige eksempler på hvordan digitale verktøy kan bidra til å fremme menneskelig utvikling, har også nye risikoer knyttet til barns digitale liv utviklet seg. Disse inkluderer eksponering til vold; tilgang til upassende innhold, varer og tjenester; bekymring for overdreven bruk; og spørsmål knyttet til databeskyttelse og personvern.

¹ Environment and climate change, UNICEF 2019: <https://www.unicef.org/environment-and-climate-change>

² State of the World's Children report 2017, UNICEF 2017, https://www.unicef.org/publications/files/SOWC_2017_ENG_WEB.pdf

I oppfølging av fondets portefølje, spesielt innenfor IKT-sektoren, anbefaler UNICEF Norge at barns rett til beskyttelse på digitale plattformer tillegges økt fokus. Samtidig er det viktig at barns rett til tilgang til informasjon og ytringsfrihet blir ivaretatt. Derfor mener UNICEF Norge at tiltak for å beskytte barn på nettet må være målrettet og ikke er unødvendig begrensende, verken for barnet eller for andre brukere. Barnekonvensjonen, og da særlig artikkel 16 om barns rett til privatliv, artikkel 17 om barns rett til informasjon, samt artikkel 3.2 om barns rett til beskyttelse, bør legges til grunn i vurderingen av selskaper. Videre viser vi til UNICEFs nylig publiserte [investorguide](#) (side 19-20) for integrering av barns rettigheter som gir konkrete innspill til hvordan investorer og selskaper kan håndtere risiko rundt barns rettigheter knyttet til internett og tilhørende digitale teknologier.

3. Styrke overvåkning av selskaper som utøver uetisk markedsføringspraksis av usunn mat og drikk mot barn og unge

UNICEF Norge mener at overvåkning og oppfølging av selskaper som fremmer salg av mat- og drikkevarer med høyt innhold av sukker, salt og mettet fett mot barn og unge og utøver systematisk aggressiv markedsføring av slike produkter, bør trappes opp. Forskning viser at nettopp målrettet markedsføring av usunn mat og drikke rettet mot barn og unge har en direkte sammenheng med økende overvekt blant verdens barn og unge³. Tall fra UNICEFs flaggskiprapport [State of the World's Children](#) i 2019 viser at nesten 1 av 5 barn og unge i skolealderen 5-19 år var overvektige eller ekstremt overvektige i 2016. Dette er tilnærmet en dobling av tallene fra 2000, og utgjør 18,4% av hele gruppen⁴.

UNICEF Norge ber Etikkrådet rette økt fokus på selskapers praksis rundt uetisk markedsføring av usunn mat og drikke mot barn og unge under kriteriet for atferdsbasert observasjon og utelukkelse av selskaper. Dette bør særlig ses i sammenheng med systematiske brudd på Barnekonvensjonen: artikkel 3.2 om barns rett til beskyttelse mot det usunne; artikkel 6 om barns rett til liv; artikkel 17 om massemedia og retten til informasjon, inkludert beskyttelse mot informasjon som barnet ikke har godt av; og artikkel 24 om barns rett til helse, herunder barns rett til tilstrekkelig ernæringsrik mat og drikke, og tilgang på grunnleggende kunnskap om barns helse og ernæring.

Videre anbefaler vi at selskapers markedsføringspraksis vurderes opp mot [WHO's retningslinjer for markedsføring av mat- og drikkevarer til barn](#). Vi viser også til UNICEFs [investorguide](#) (side 21) for integrering av barns rettigheter som gir konkrete innspill til hvordan investorer og selskaper kan håndtere risiko knyttet til barns rettigheter og markedsføringspraksis av usunn mat og drikke.

³ State of the World's Children report 2019, side 10, UNICEF 2019: <https://www.unicef.org/media/61356/file/SOWC-2019.pdf>

⁴ State of the World's Children report 2019, side 47, UNICEF 2019: <https://www.unicef.org/media/61356/file/SOWC-2019.pdf>

Kontakt:

Dersom etikkutvalget har spørsmål eller kommentarer kan disse rettes til rådgiver for bærekraftige investeringer Jens Aas på e-post: jens.aas@unicef.no

Vennlig hilsen,
UNICEF Norge



Camilla Viken
Generalsekretær